

HC 6A, 16-12-2019, Het Koninkrijk

Historisch achtergrond

De Nederlanden hadden vroeger kolonies die werden aangeduid als bezittingen. Die inwoners van die kolonies waren geen normale burgers. De slaven hadden vroeger een gedwongen arbeidscontract. De Tweede Wereldoorlog (1941) is het omslagpunt. In deze tijd ging Nederland niet meer nadenken over het maken van kolonies.

Nederland wilde in 1949 Indonesië behouden, maar dat kon Nederland niet voor elkaar krijgen. Nederland zag Indonesië als het Nederlandse Indië. In die tijd wilde Nederland graag met Indonesië een federatie vormen kosten wat het kost. Er waren hiervoor ontwerpen gemaakt. Indonesië deed niet meer mee. Nederland moest onder druk van Amerika toe geven dat Indonesië onafhankelijk werd.

In 1954 is het statuut van Nederlanden opgesteld. Het statuut is om twee redenen erg belangrijk:

- Het statuut is de vrijwilsbeschikking van alle onderdelen van het koninkrijk (Aruba, Curaçao, Sint-Maarten)
- Het Statuut is de nieuwere hogere rechtsorde.

Het plan was om een federatie te vormen. Als je één parlement gaat opstellen dan hebben de kleinere landen (Aruba, Curaçao, Sint-Maarten) elk 2,5 zetel. De landen over zee hebben geen parlementaire kamer. Nederland heeft een Eerste en Tweede kamer. Nederland kan niet zonder de andere landen de statuten wijzigen. Wel hebben de andere landen ook hun eigen grondwet.

Curaçao, St. Maarten en Aruba zijn eigen landen en Saba St. Eustatius en Bonaire zijn een soort gemeente van Nederland. Nederland wilde graag meer controle. Er is nu meer financiële toezicht op de landen. Ook is de geschillenregeling, art. 12a, opgenomen in het statuut.

De Relatie Statuut-Grondwet

In 1954 is het statuut toegevoegd aan de Grondwet. Heel veel was al geregeld. Onder andere de wetgevingsbevoegdheden en regelingen van de Koning. Er moest een statuut bij komen. Toen Indonesië niet meer bij Nederland kwam, is het statuut boven de grondwet geplaatst. De Grondwet heeft rijksbepaling en deze worden dan ook de grondwet. De grondwet kan opdrachten geven aan de grondwet. Koninkrijkconstitutie bestaat uit de statuut en de rijksdelen van de Grondwet. De Grondwet neemt de bepalingen van het statuut in acht, omdat het statuut boven de Grondwet staat.

De hiërarchie hiervan is als volgt: als eerste komt het statuut dan de rijksdelen van de Grondwet (uit de kracht van de Statuut) en dan de landsdelen van de Grondwet.

De wijzigingsprocedure

De wijzigingsprocedure is vastgelegd in art. 55 van het Statuut. Dit is een ingewikkelde procedure, omdat alle landen het er mee eens moeten zijn voordat het statuut gewijzigd kan worden. De rijksdelen van art. 137 Gw veranderen je niet alleen door het statuut te gebruiken, maar ook door tegelijkertijd de rijkswet procedure te gebruiken. Als je alleen 137 GW gebruikt dan zijn de landen er niet bij betrokken en dat kan niet.

Organen van het Koninkrijk

Nederland had plannen om een Federatie te worden, maar daarvan zie je maar een beetje terug. Van een aantal uitgangspunten kun je dit begrijpen:

- De landen over zee (Curaçao, Aruba en St. Maarten) zijn klein en er wonen niet veel mensen.
- Nederland wilde zo weinig mogelijk dingen veranderen aan de Grondwet.
- Nederland wilde wel een nieuwere en hogere statutaire orde hebben.

Overzicht van de organen van het Koninkrijk:

- Koning, Gouverneur
- Raad van ministers van het Koninkrijk (Gevolmachtigde ministers)
- Raad van State van het Koninkrijk

In art. 2 van het Stuuat staat vermeld: “1. De koning voert de regering van het Koninkrijk en van elk der landen (...). 2. De Koning wordt in Aruba, Curaçao en Sint-Maarten vertegenwoordigd door de Gouverneur (...).”

We hebben drie gouverneurs voor de drie landen over zee (Curaçao, Aruba en Sint-Maarten). De gouverneurs zijn niet alleen koninkrijksorgaan, maar ook landsorgaan. Dit kun je vergelijken met de commissaris van de koning. De commissaris is een orgaan van de provincie en is ook verantwoording verschuldigd aan de Provinciale Staten. De commissaris van de koning was ook relatiebegeleider voor de gemeenten. Als er ruzie is tussen de gemeente en de burgemeester, dan diende de commissaris met hen te praten. De commissaris doet dat namens de minister en de koning. De commissaris van de koning is dan ook rijksorgaan. Dit zie je terug bij de gouverneur. De gouverneur is koninkrijksorgaan (vertegenwoordiger van de koning) en hij is landsorgaan. Dit betekent dat de positie van de gouverneur zowel door het statuut als de grondwet van de landen Aruba, Curaçao, en Sint-Maarten wordt geregeld.

De raad van ministers is één van de belangrijkste organen van het Koninkrijk. In Art. 7 van het statuut staat het volgende: “De raad van ministers van het koninkrijk is samengesteld uit de door de Koning benoemde ministers en de door de regering van Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint-Maarten benoemde Gevolmachtigde Minister. De Gevolmachtigde Minister wordt ook wel GevMin genoemd. De GevMin is lid van de koninkrijksregering, maar hij is eigenlijk geen minister. Hij is meer een zaakwaarnemer. De GevMin is er om de belangen van zijn eigen land te vertegenwoordigen. Dit doet hij in opdracht van de regering van het land. De GevMin van Curaçao is onderdeel van de koninkrijksregering en hij volgt instructies op van de regering van Curaçao. Hij is verantwoording schuldig aan de regering van Curaçao.

In art. 13 van het statuut staat het volgende: “De staatsraden voor Aruba, Curaçao en Sint-Maarten nemen deel aan de werkzaamheden van de Raad van State ingeval de Raad of een afdeling van de Raad wordt gehoord over ontwerpen van rijkswetten en algemene maatregelen van rijksbestuur, die in Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint-Maarten, zullen gelden, of over andere aangelegenheden, die overeenkomstig artikel 11 Aruba, Curaçao onderscheidenlijk Sint-Maarten raken.” De leden van de Raad van State wordt bij koninklijk besluit benoemd. Belangrijk om te weten is dat Nederland geen koninklijk parlement heeft, omdat Nederland hier geen zin in had.

Koninkrijksaangelegenheden

In Art. 3 lid 1 van het Statuuat zijn de koninkrijksaangelegenheden opgenomen:

- a. onafhankelijkheid en de verdediging van het Koninkrijk;
- b. de buitenlandse betrekkingen;
- c. het Nederlandschap;
- d. de regeling van de ridderorden (...);
- e. regelingen omtrent schepen onder de vlag van het Koninkrijk;
- f. toelating en uitzetting van Nederlanders;
- g. algemene voorwaarden voor toelating en uitzetting van vreemdelingen;
- h. de uitlevering.

Deze aangelegenheden zijn belangrijk voor Nederland.

Rijkswetgeving: procedure

Om te beoordelen of er sprake is van een rijkswetgeving dient er naar het volgende worden gekeken:

- 1) Is er sprake van een koninkrijksaangelegenheid?
Een verdrag valt hier bijvoorbeeld onder.
- 2) Moet het onder de rijkswet? (art. 14 lid 2)
Het Statuuat bepaalt voor een groot aantal dingen dat dit per rijkswet dient te worden geregeld. Staat het hier niet in dan mag het via algemene maatregelen van rijksbestuur (Avrb).
- 3) Gaat de regeling (ook) in een ander land dan NL gelden? (art. 14 lid 3)

Als iets wel een koninklijk aangelegenheid is, maar de regeling gaat alleen maar in Nederland Gelden dan mag het bij wet of avb. Dit betekent dat het niet nodig is om de landen over zee hierbij te betrekken als de regeling alleen maar in Nederland gaat gelden. Als de regeling wel in één van de overzeese landen gaat geleden of alleen maar daar dan moet het bij rijkswet worden geregeld. Het is namelijk toegestaan om regelingen op te stellen die in sommige landen wel gelden en in sommige landen niet.

Als het antwoord op alle drie de vragen ja is, dan moet de rijkswetprocedure worden toegepast (art. 81-88 Gw + art. 15-21 Statuut). Art. 81 -88 Gw zijn onderdeel van de koninkrijk constitutie. Deze artikelen staan hoger dan art. van de Gw. Bij de rijkswetprocedure komt er een aantal bevoegdheden bij kijken. De regering, de koning of de Tweede Kamer kunnen voorstel van rijkswetgeving indienen. De Tweede Kamer kan het ook op grond van de gevolmachtigde minister. De Kamerleden kunnen het wetsvoorstel aanhangig maken. Het wetsvoorstel wordt direct naar alle vier de parlementen gestuurd, dus naar de Staten-Generaal, staten van Aruba, staten van Sint-Maarten en de staten van Curaçao. De landen waar de regeling gaat gelden kunnen een verslag uitbrengen. De gevolmachtigde minister kan een “zodanige voorlichting geven als hij gewent oordeelt (art. 17 statuut).” Hij komt als het ware uitleggen wat hij ervan vindt. De indieners kunnen zijn: de regering als het een regeringsvoorstel is of de Tweede Kamer als het een Tweede Kamer voorstel is.

Voorgezet overleg

Als een volgemachtigde minister ernstig bezwaar heeft tegen een algemeen verbindend voorschrift, maar de minister is wel voor dan wordt er nader overleg gevoerd.

Dan gaan de minister-president en twee Nederlandse ministers om tafel met de gevolmachtigde minister. De minister-president moet dan optreden als onafhankelijke derde.

Toezicht

De belangrijkste kernwaarden zijn de fundamentele rechten, de rechtszekerheid en de duidelijkheid van het bestuur. Er is preventief toezicht (vooraf) vanuit de koninkrijkregering over de landen van over zee. Er kan ook sprake zijn van repressief toezicht bij schorsing of vernietiging door de Koning van bestuurlijke wetgeving van Aruba, Sint-Maarten en Curaçao die in strijd zijn met een rijksregeling.

De BES-eilanden in Nederland

De BES-eilanden zijn een soort gemeenten van Nederland, ze zijn namelijk een onderdeel van het land Nederland. Saba, Sint Eustachius en Bonaire zijn een openbaar lichaam in de zin van art. 132a Gw.

Voor de openbare lichamen geldt het ongelijkheidsbeginsel. Het ongelijkheidsbeginsel houdt in: “voor deze openbare lichamen kunnen regels worden gesteld en andere specifieke maatregelen worden getroffen met het oog op bijzondere omstandigheden waardoor deze openbare lichamen zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.”

De Nederlandse regels kun je op deze eilanden niet op dezelfde manier toepassen. Je kunt denken aan de Omgevingswet en regelingen die betrekkingen hebben op de sociale zekerheid.

De organen per eiland zijn als volgt:

De organen zijn geregeld in WolBes (Wet openbare lichamen Bonaire, Eustatius en Saba)

- Eilandraad (de gemeenteraad in Nederland)
- Bestuurscollege (het college van burgemeester en wethouders in Nederland)
- Gezaghebber (burgermeester in Nederland)
- Kiescollege EK

Je hebt nog één rijksvertegenwoordiger. Hij is de het oog en het oor van ministers van de BES-eilanden en is verantwoording verschuldigd aan onze ministers.

HC 6B, 18-12-2019, Nederland in de internationale rechtsorde en de Eu

Verdragsluiting

Voor een verdragsluiting moet je de volgende stappen volgen om zo tot een verdragsluiting te komen:

- A. Sluiting
- B. Goedkeuring
- C. Ratificatie (bekrachtiging)
- D. Bekendmaking
- E. Inwerkingtreding

Onderhandeling en sluiting

In art. 3 lid 1 Statuut staat het volgende: Onverminderd hetgeen elders in het Statuut is bepaald, zijn aangelegenheden van het Koninkrijk: (..) B. de buitenlandse betrekkingen; (18 min)

Verdragen gaan over verschillende onderwerpen. Bij een gemiddeld verdrag is men jaren bezig met het onderhandelen. Er staat nergens dat de regering bevoegd is om een verdrag te sluiten.

Bij het sluiten van de verdrag bepaal je de tekst. Dan vindt er een interne procedure plaats (wel of geen goedkeuring). Dan kan de regering het bekrachtigen en dan zijn de betreffende landen aan het verdrag verbonden.

Art. 90 Gw gaat over de buitenlandse betrekkingen en dit is een koninklijks aangelegenheid. Hierbij zijn er drie vormen van hiërarchie. Het statuut staat boven aan, daaronder komt de Grondwet. De grondwet regelt de koninklijksaangelegenheden.

Goedkeuring (en opzegging) (art. 91 Gw)

Na het sluiten van het verdrag is Nederland hier niet aangeboden. Mag Nederland het verdrag bekrachtigen? De Staten-Generaal dient te verdragen goed te keuren, tenzij er uitzonderingen zijn. Er zijn een paar gevallen waar goedkeuring niet is vereist. Een voorbeeld hiervan is art. 7 Rijkswet. Er zijn ook gevallen waar wel goedkeuring voor is vereist. Hierbij kijk je ook of de verdragen ook gaan gelden op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Als het verdrag alleen maar in Nederland gaat gelden dan gaan de Nederlandse regering en de Staten-Generaal het verdrag goedkeuren.

Geldt het verdrag ook in Aruba, Curaçao en Sint-Maarten dan hebben de GevMins en de bijzondere gedelegeerden bevoegdheden hierover zeggenschap. Ook is de Rijksregering en de Staten-Generaal hierbij betrokken.

Het statuut zegt dat Aruba, Curaçao en Sint-Maarten bijzondere bevoegdheden hebben bij het sluiten van hun eigen verdrag. Bij economische en financiële consequenties hebben de drie landen vetorecht (art. 25 Statuut). Het koninkrijk sluit voor de drie landen het verdrag (art. 26 Statuut).

Goedkeuring van het verdrag kan uitdrukkelijk bij de rijkswet of stilzwijgend.

Afwijken van de Grondwet

De Nederlandse organen zijn bevoegd om verdragen, die afwijken van de Grondwet, goed te keuren. In de meeste landen wordt het niet geaccepteerd. Deze landen houden zich meer aan de Grondwet vast. In art. 19 lid 3 Statuut staat het volgende: "Indien een verdrag bepalingen bevat welke afwijken van de Grondwet dan wel tot zodanig afwijken noodzakelijk, kunnen de kamers de goedkeuring alleen verlenen met ten minste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Ratificatie – inwerkingtreding

Ratificatie betekent bekrachtiging. Hiermee bevestigt de regering aan andere landen dat zij zich verbinden aan dat verdrag. Daarna dient het verdrag bekend te worden gemaakt. De datum van de inwerkingtreding wordt vaak door het verdrag zelf geregeld.

Doorwerking van internationaal recht

Ieder land is verbonden aan zijn of haar verdragsverplichtingen. Dit wordt ook wel het Pacta sunt servanda genoemd. Bij Monisme is het internationale recht hetzelfde recht als het nationale recht, omdat het internationale recht rechtstreeks wordt doorgevoerd in het nationale recht. Bij het dualisme wordt het internationale recht niet rechtstreeks, maar na omschrijving, nationaal recht.

Nederland heeft een incorporatie stelsel en dat wil zeggen dat we openstaan voor internationaalrecht. Dit betekent dat Nederland openstaat dat de burgers beroep kunnen doen op internationaalrecht.

In principe werkt al het internationale recht door alsof het monistisch was. In art. 93 Gw is een uitzondering opgenomen. Als het gaat om verbindende bepalingen dan geldt het niet. In art. 94 Gw staat ook een uitzondering. In art. 94 Gw staat het volgende: “Binnen het koninkrijk geldende wettelijke voorschriften **vinden geen toepassing**, indien deze toepassing niet verenigbaar is **met een ieder verbindende bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties**.”

Al het internationaalrecht werkt dus rechtstreeks door voor zo ver het gaat om verbindende bepalingen (geschreven recht).

Instellingen van de Unie

Unieburgers kiezen het Europees Parlement. Het Nederlandse belang wordt door de Europese raad behartigd. Het Nederlandse staatsrecht geldt ook als de ministers in Europa zijn. De Europese raad bestaat uit staatshoofden en regeringsleiders. Vaak gaan de ministers daarheen en niet de koning.

De commissie houdt zich vooral bezig met wetgeving en bestuur.